

CSEH SÁNDOR

AKÁCFÁK ALATT

Délután a tanítóúrékhoz vendég érkezett, méghozzá az ötödik szomszéd, Imre bátya személyében. Hórihorgas, negyven év körüli volt őkelme és alighanem ő volt a falu legmagasabb embere. Lacinak igencsak magasra kellett emelnie a fejét, hogy az arcát lássa, s úgy vélekedett, biztosan sokszor mondták neki kiskorában, hogy nagyra nőj, ő pedig szót fogadott. Egy szó, mint száz, Szabó Imrének hívták, de mindenki csak Nagyszemű Szilvának, természetesen, csak a háta mögött.

A nagy embert hellyel kínálták, aminek örült is, mert beszélgetni – azt nagyon szeretett. A hanghordozásából ítélve nem Badalóban született, sőt, kissé „urason” is beszélt. Aránytalanul kicsi fején kalapot, derekán pedig hosszú, térd alá érő kék surcot viselt. A felnőttek sokféléről beszélgettek: az egészségről, a munkáról, a nehéz életről, a politikáról, meg valamilyen lóról, amelyiknek átestek a túlsó oldalára, de ezt Laci nem nagyon értette. Nagyszemű Szilva különben a tanítóúrék seprűkötője is volt, így hát az is szóba került, hogy majd az őszi ciroktermésből az idén is megköti a jó seprűket a mester. Aztán a magas ember, hogy témát váltson, másra terelte a szót.

– De megnőtt ez a gyerek, mióta nem láttam! - mondta, s a fiúra mosolygott.

– Hány éves vagy?

– Hat éves vagyok! - vágta rá büszkén Laci.

Bizony, Szabó úr – szólt közbe a tanító úr, már hat éves a fiatalember, lehet, hogy már szeptemberben iskolába megy. Ha nem lesz meg az osztálylétszám, talán felveszik. Na de Szabó úr! Úgy higgye el, hogy ez egy országos lingár, nem bírunk vele, gyakran kikap. Képzelve el, tegnap már az első napon rögtön összeverekedett valamelyik gyerekkel. Az új ruhája úgy nézett ki rajta, mint a kutyaólbán a rongy.

Nagyszemű Szilva szenvedélyektől mentes, mélyen vallásos ember volt. Mindjárt így kezdte:

– Ha a Jóisten is úgy akarja, akkor majd kiforja az magát, tanító úr! Az a fontos, hogy egészséges legyen! Hanem mondok én maguknak valamit, ha nem haragszanak meg. Itt van ez a falusi pulya, semmi sincs azokon,

csak egy kiscatya. Nyár van, meleg van, nem kell őket féltetni, a csonárba nem üt a ménkű. Hadd járjon a maguké is úgy, pucéron, mezítláb, így még mosni se kell rá, aztán a többi már a Jóistentől függ, higgyék el nekem.

A tanítóúr bólintott.

– Igaza van, Szabó úr! Hallod, Ilonka! – szólt a feleségének. – Ezentúl ne adj rá semmit. Hadd edződjön, barnuljon, úgy is olyan sápadt, mint a holdvilág és kevesebb lesz a gondod is!

Lacinak se kellett ezt kétszer mondani, szélvész módjára dobálta le magáról az inget, nadrágot, szandált és egy másodperc múlva már az udvarokon próbálgatta a kavicsokon, hogyan állja a finom talpbőre a strapát. Magában nem győzött eleget hálálkodni ennek a hosszú embernek, aki ilyen szerencsésen megszabadította őt az „uras” viselettől.

Laci vörös szőrű kutyáját Domcsinak hívták. Ez a kutyanév a Bodri szónak valamilyen nyakatekert változata volt, de ebből nem adódtak gondok, mert a négylábú nagyon meg volt elégedve vele. Most megszagolta gazdája mezítelen lábát és egy elégedett vakkantással ő is helyénvalónak találta a nyári viseletet.

A szomszéd lócán már jó ideje ott üldögélt Pali és Dugó, egy zsinog volt a kezükben. Laci, abban a tudatban, hogy a ruhája már úgysem szenvedhet kárt, Domcsi kíséretével közelebb ment hozzájuk. A fiúk, mintha az előző nap misem történt volna, barátságosnak tündek, s Laci ezt a változást nyilvánvalóan az egyszál gatyára való vetkőzésének köszönhette. Különösen a Dugó arcára ült ki valamilyen furcsa ördögi vigyor emiatt. A díszes társaság hamarosan még két fővel szaporodott. Az idősebbik, az alvégi jómadarak egyike, Mózsi volt, Vén Bajusz legkisebbik unokája, aki északombájn és főmókamester volt egy személyben, a másikat pedig Gusztinak hívták. Guszti egy különös módját választotta a társalgásnak, amíg a többiek vitatkoztak, ő sűrű „A” kiáltásokkal hívta fel magára a figyelmet.

Mózsi volt a vitaindító és érezni lehetett a hadaró beszédén, hogy akár valótlan dolgok elmondására is képes, csakhogy társai felnézzenek rá, mint vezérükre. Izgatottan beszélt, és saját maga is elhitte és élvezte, amit mond.

– Izé, ni! Egyszer meg Puskás olyan magasra rúgta a labdát, hogy elég vót kivárni, amíg leesik, amikor meg leesett, olyan magasra pattant, mint a templomtorony. Üneki fekete szalag van rákötve a jobb lábára, mert olyan erős rugása van, hogy ha az valakit eltalál, meghól. Má vót is, aki meghótt! Grosics nem is meri védeni a rugását, mert fél tüle.

Guszti élénken felkiáltott:

– „A!”

Laci bár jól tudta a többiekkel együtt, hogy butaság az egész, de olyan szépen hangoztak ezek szavak, hogy szívesen elhitték neki a Hány Jánoskodást, mert a világhírű aranycsapatról és a példaképpel állított játékosairól bármit jólesett hallani.

Palinak is volt hozzászólása.

– Karcsi bátyám meg olyan kacsát lütt, amit nem szabad mondani senkinek, höszt azt mondta, ha jó leszek, éngem is visz magával.

Gusztí ismét megszólalt:

– „A!”

– A zónában is vót má Karcsi bátyám – folytatta Pali –, a kapitánnyal meg a kolhozelnökkel, höszt ott meg lüttek fácánt, vidrát, meg árammal fogták a halat a Tiszában, de ezt se szabad elmondani senkinek.

– „A” – mondta Gusztí és bólintott egyet.

– Milyen az a vidra? – kérdezte Laci.

Pali mérgesen válaszolt.

– Mit tudom én, milyen! Olyan bajjuszos, de el ne mondjátok senkinek!

Az úton egy lovasfogat nagy rakomány lucernát szállított. A fiúk felkészenültek az ilyenkor szokásos teendőkre, s amikor kissé elhaladt a szekér, hátbatámadták. Nagy igyekezettel húzigálták a lucernát, miközben Laci csodálkozva figyelte a történést. A fogatos, amikor már sokallta a dolgot, cifra szóvirágok kíséretében, ostorával megcsapdosta a tolvajokat.

– Adok én nektek lucernát, az anyátok jóreggelit! – kiáltotta végül és orra alatt bazsalyogva hajtott tovább.

Pár méterrel odább két asszony művelte ugyanezt, elég hatékonyan. Ledobáltak az útra egy jó néhány csomót, majd visszafelé menet felszedték. A kocsis úgy tett, mintha észre sem venné őket, de a sikamlós megjegyzéseit velük is közölte. Laci mindenre kíváncsi volt és magyarázatot kért erre a meghökkentő esetre.

– Hát ezt szabad – mondták a fiúk. Ez nem számít lopásnak, mert mindenki látja, meg amúgy is a kolhozé. Azt mondják az öregek, ha valaki élheterlen, akkor nem erre a világra való! De hagyjuk, te ezt úgysem érted!

– Dehogysis nem értem – mondta Laci –, ha úgy kell, akkor úgy kell. Hát az a madzag meg mire kell ott a kezetekben?

Pali most Mózsiék felé fordult és behunyta a jobb szemét. Lehetett ezt egy hosszú kacsintásnak is nevezni.

– Ez egy újfajta játékra való – mondta. – Úgy kell játszani, hogy egyikünk eltűnik, mint a bújócskában.

– Hát a többi kicsinál?

– A többi? Ki mit.

– Ezt nem értem.

– Nem baj, majd megérted – röhögött jóízűen Mózsi.

A játékhoz meg kellett tenni a megfelelő előkészületeket, s ez abban állott, hogy nyilat kellett húzni. A nyílhúzásra feltétlenül szükség volt. E szertartás nélkül semmilyen játék nem kezdődhetett a Felvégen, és ez nem csak természetes volt, hanem törvényként vette tudomásul minden valamirevaló gyerek. Öten voltak, tehát négy egyforma hosszúságú fűszálat kellett előkészíteni és egy rövidebbet. Aki a rövidebbiket húzza, az a tűnő. Ki is lehetett volna más a tűnő, mint Laci. Ez egy kis furfanggal eleve el volt döntve. Laci eltűnt tehát a kerítés mögé, és várta, mikor szólítják. A deszkák közötti résen azonban kilesett, és azt látta, hogy Dugó kenyérrel eteti a Domcsit, a többiek pedig simogatják. No, milyen jó fiúk ezek, gondolta, de azért furcsállotta a dolgot. Ekkor felhangzott a „szabé!”, és a játék elkezdődött. Mózsi rácsapott a Domcsi fenekére, a szegény kutya pedig rémülten, vinnyogva kotródott haza a farka végére kötött fazékkal. Ezzel a játék véget is ért, rövid volt, mint a kérész élete és kutyaugratás volt a neve. Mondani sem kellett, Laci pocsékul érezte magát, mert becsapták, meg azért is, hogy Domcsi egyhamar nem fogja neki megbocsátani, hogy gazdája is részt vett ebben a gonoszkozásban. Szegény Domcsi egy hétig nem mert kimenni az utcára.

Az akácok soraján két férfi közeledett. Egyikük Nagyszemű Szilva, a másik pedig Gábor bátya, a terményraktáros, akit a falu csak Dittó emberként emlegetett, de annak megvolt a maga oka. A tanító úrhoz tartottak éppen, mert egy komoly fogadás volt közöttük. Azt akarták tisztázni, hogy Attilát, a hun uralkodót Isten ostorának hívták-e, vagy pedig Isten csapásának, mert Gábor bátya az utóbbit állította. Ha Nagyszemű Szilva nyer, egy szatyor búzát nyer, Gábor bátya pedig egy fél liter pálinkát a Koperából, ha neki lesz igaza. Gábor bátya erősen „italosos” ember volt, ennek folytán a háta mögött Dittó embernek nevezték a faluban, a következő történet kapcsán:

A felesége, Piroska nénnye, aki badalaiasan szólva „kapitányos” asszony volt, mindent elkövetett, hogy a férje ne italozzon. Ezért a boros pince kulcsát a nyakába akasztva hordta, mondván az urának: „A kalapot te hordod, Gabi, a kócsot meg én!” Egy tavaszi reggelen azt mondta Gábornak:

– Eridj, a kertbe fele ásni, majd esetleg dél fele kapol egy pohár bort, de addig semmit, mer’ ismerem már, milyen a munkád, ha iszol!

Gábor búsult is emiatt, de nem volt mit tenni, nyöszörögve hozzálátott a munkához. Közben a szomszéd nyárikonyhájában két jóbarátja hörgöltette a vinkát, ők is a „kapitányok” elől rejtőztek oda. Béla és Elek figyelték a vályogok közötti résen át, hogyan kínlódik Gábor, és nagyon megszánták szegényt. Beledugták az asztalon lévő buteliába a borszívó cső egyik végét, a másikat pedig kidugták a lukon, s odasúgták neki:

– Gabi, itt a csú végi, oszt szíjjad!

Megörült ennek Gábor, hanyatt feküdt a földön az eredményesség érdekében, s mire a barátok észrevették, a buteliából kiapadt a liter bor az utolsó cseppig. Ezután már ment minden, mint a karikacsapás. Gábor bátyja beleállította az ásót a földbe, és ráparancsolt:

– Most mán osztán, ásó, ássál egyedül!

Ő pedig, mint a mesében, leült egy fa alá, és csakhamar elaludt. Amikor Piroska nénye ellenőrző szemlét tartott, borzasztóan meglepődött azon, hogy az ura holt részeg. A kapitányos asszony csúnya orrhangon beszélt az elhanyagolt polipja miatt, de a torkára nem volt panasz. Az ötödik szomszédban is ugattak a kutyák, mikor rettenetes hangjával felébresztette az urát.

– Dittó ember! Dittó ember! Hod lúgtál be? Itt vótál a keltben, le se mentél a udvarról! Nem értem! Nem értem!

Így kapta hát a gúnynevét Gábor, aki most elbukta a fogadást, mert a tanító úr Nagyszemű Szilvának adott igazat.

A sikeres kutyaugrató játék után, Dugó már egészen barátságosan közeledett Lacihoz, és elhívta magával egy töltésoldali kirándulásra. A kertek alatt jó magas töltés emelkedett a tiszai árvizek ellen. Nagyon szép kilátás nyílt innen a falura és a végtelennek tűnő zöldülő határra, ahol a szél sarjadó búzatáblát és frissen vetett földeket simogatott. Festményre kívánczó bájos látványt nyújtott a táj. A gát lejtőjét beborító fűtengerben, mint milliányi naposcsibék, tarkállottak a kedves gyermekláncfűvirágok, s fehérén tündökölt a gólyahír. A jobb oldalon, a töltés lábánál, csinos kis tavacska vizét langyosította a nap sugara. Balra egy hatalmas nyárfa nyújtotta ágait az ég felé, egyes egyedül, s olyanak tűnt, mintha ujjongana, vagy imádkozna. Laci egyenesen a nyárfához nyargalt Dugóval és a lomb árnyékában ülve versenyeztek, ki bír nagyobbakat ásítani. Ezt egészen addig folytatták, amíg hirtelen ezt a békés, ünnepélyes fát egy pillanat alatt zsibongó bazárrá nem változtatták az egymással perlekedő mezei verebek légiói.

Közben Pali is megérkezett az egyik társával. Ő Bélának volt keresztelve, de ő maga is meglepődött volna, ha nem Fonosznak szólítják a soralján. Fonoszék elmondták, hogy ezt a nyárfát, amelyet most még négyen sem értek körül a karjaikkal, Nagy Nyárfának hívják, és azt még a legöregebb ember sem tudja megmondani a faluban, hogy ki és mikor ültette oda, vagy pedig melyik évben ejtette oda a magvát a jótékony szellő. A tavacs-kának a neve pedig Kis Tisza, mert a folyó vize tölti fel, ha kilép a medréből. A víz nem volt mély. A sással szegélyezett parton nagy zöld békák meresztgették a szemüket és a léptek zajára kifogástalan fejcsugrással csobbantak alá. A tó túlsó végében egy szép gölya álldogált, a piros csőrével zsákmányra vadászott.

A fiúk megtanították Lacit sóskát szedni. Különösen Dugó segített ebben neki nagyon készségesen.

– Látod? Ez a keskeny fodros levelű, ez lúsóska. Ez keserű, nem jó! Ez a másik simalevelű, e meg embersóska. Így szokták enni, la! – s azzal a sóskaleveleket egymásra fektette a markában, kettétúrta és máris lehetett harapni, mint a kenyeret. – Így la! – mondta Dugó csámcsogva. – Ezt bagónak hívjuk. Csinálj te is magadnak, nagyon jó, tiszta vitamin, és ha gilisztás vagy, azt is kihajcsa!

A következő órák hengerbuckázással és békarémisztgetéssel teltek el.

Alkonyatkor, amikor az állatok térnek hazafelé a legelőről, a soralja tele volt gyerekekkel, azaz nem „urason” szólva – pulyákkal. A disznók sietősen, kutyamódra loholtak végig a falun, majd a gazdáik beterelték őket az ólakba moslékolni. Utánuk a kecskék mekegő csapata következett. Őket „szovjet remény”-nek nevezték a tréfáskedvű lakosok. A pulyák meghúzogatták a farkukat a „reményeknek” és énekelték:

„Várd meg az estét, jönnek a kecskék

Húzd meg a farkát, potyognak az almák.”

Nagy porfelhőt kavarva közeledett a csorda is. Az okos tehének megálltak gazdáik háza előtt, és kérték a bebocsájtást, de ha esetleg napközben új kerítés készült, úgy bámultak rá, mint borjú az új kapura.

Akkoriban a faluban azon a néhány rádió kivül, más háztartási elektromos készüléknek még csak a nevét sem ismerték. Hűtőszekrényként a kutakat használták az emberek, ahová zsineggel eresztették le az ebédről megmaradt ételeket. Laci minden este meghallgatta az esti mesét a kis cipődoboznyi rádióban, és azután kötelező volt a lefekvés. Az álmodáson kívül csak az apja,

ahogyan ő nevezte, „meséje” hozta a szemére. A hálószoba sötétjében ilyenkor halkán, titokzatosan felhangzott a „zsú, zsú”, szinte zsongott az éter. A tanító úr harcolt minden egyes hangért, hangfoszlányért, s ezekből a fél szavakból néha sikerült is neki meghallgatni a saját meséjét. A meséknek ilyen címeik voltak: „Amerika hangja”, „Angol rádió magyar adása”, „Szabad Európa Rádió”. Lacinak az a szép tengerészinduló tetszett, amellyel az „Angol rádió” megkezdte adását, a másik rádióban meg a Bányász Kató neve, meg az, hogy: „Isten malmait lassan, de biztosan őrölnék.” Ezen kívül még valamilyen láncos kutyát is emlegettek, ez is tetszett neki. A tanító úr nagy gyakorlattal forgatta a hullámkereső korongját jobbra-balra, s néha-néha a nagy morajlások közepette megszólalt: „Zavarnak a muszki”. Forgószínpad! – kiáltotta az egyik műsorvezető, s Laci hiába törte a fejét, akkor sem értette, miféle egy színpad az, ahol az emberek először a lábukon állnak rajta, azután pedig a fejükkel csüngenek lefelé, ha megfordul?

Másnap reggel, a fenyőfás gémeskútnál, négyen kívántak jóreggelt egymásnak. A tanító úron kívül Vén Bajusz, Elek és a mindenről tudni akaró, bőbeszédű Nagyszemű Szilva gyűltek össze egy kis politikai eszmecsere-re. Az utóbbi hozta magával a vizes vödrét is mondván: Valahogy ebben a kútban jobb a víz, mint őnála, biztosan a fenyő miatt, de mindenki tudta, hogy csak az asszony előtt keresett magának alibit ezzel.

A kézfogások után Vén Bajusz kezdte a mondókáját:

– Mondom én maguknak, csúnya egy világ ez a mostani. Fiatal koromban, amikor csendőr voltam, ismertem az igazságot, meg a törvényt, de hát ismerte azt mindenki, nem kellett ahhoz csendőrnék lenni. Akkor tudták az emberek, hogy mennyi, meg mi az övé, most meg má’ lassan ott vagyunk, hogy nemcsak a tehen meg a lú, de még az asszony sem biztos, hogy a tiéd-é, vagy pég közös. Ellenben vagynak ám bizonyos személyek, akik nagyon is tudják, hogy mi az, ami az övék, de még a közösből is kanyarintanak egyet, oszt arra is ráteszik a kezüket. Ha nem lettem vóna kulák, meg fiatal lennék, lehet, hogy én is kommunista lennék, de ammá’ baj, hogy oroszul nem tudok.

Ahogyan ezeket a szavakat mondta, huncut mosolya elárulta, hogy nem gondolta komolyan.

– Nem kell ahhoz oroszul tudni, úgy is lehet maga kommunista – szólt közbe Nagyszemű Szilva –, de azért van benne valami, mert az orosz kommunista az igazi. Így van tanító úr?

– Ebben igazat adok magának – válaszolt a tanító úr – s a szemeivel végigmérte a fenyőfát a földtől a csúcsáig. Ki ne tudná jobban, mint én, aki

megjárta Szolyvát, majd az orsai láger lakója volt két és fél évig. Sztalin válogatás nélkül elhurcoltatta a magyart. Ha akkor én beszélem a nyelvűket és párttag vagyok, talán nem kellett volna átélni azt a sok szörnyűséget.

– A tanító úr vót lágerben? – lepődött meg Vén Bajusz. – Hát hogy lehet a?

– Úgy, hogy magyar vagyok, Balog úr, és nem voltam és nem vagyok besúgó sem. Az apámnak volt egy pár hold szőlője Beregszászban, amit ő is az apjától örökölt. Nekem volt egy kis kétszemélyes autóm. Ezeket Sztalin Jóska el is vette tőlünk. Én még magyar katona sem voltam, hiszen a cseheknél szolgáltam, a becsületesembe azonban belegázoltak.

Elek is elmesélte a lágervekről szóló történetét, aztán Nagyszemű Szilva szeretett volna választ kapni egy másik kérdésre.

– Tanító úr! Nem tudom, hogy ki hogy van ezzel, de én itt mindenkiben megbízok. Kimondom kereken, én szoktam hallgatni a „Szabad Európa” rádiót. Viszont sok mindent nem értek meg ebből a nagy politikából. Először is mondja már el, mi van azzal a Trianonnal, hogy is vót az pontosan?

A tanító úron látszott, hogy nem szívesen beszél erről, s most különösen nem, amikor tele volt indulatokkal. Rövidre fogva a történetet, elmondta a három gazdának, amit erről tudni kellett, s hozzátette.

– Maguk komoly emberek. Szeretném, hogy amiről itt beszélünk, ne nagyon hozzák mások tudomására. Igaz, hogy Sztálin meghalt, de az ördög nagyon is él, ne keverjék bajba magukat, sem pedig engem.

Ezek után záporoztak a kérdések, a vélemények, s az ellenvélemények. A tanító úrnak mélyen vissza kellett nyúlnia a történelembe, megvilágítani a tisztázandó kérdéseket.

– Vigyázzunk emberek! – tanácsolta végül a tanító úr – Hogy aki valamit gondol, ki is mondja-e. A szavaknak nagyon nagy a hatalmuk, példa erre a mostani hidegháborús helyzet. Veszélyek leselkednek ebben a kétféle osztott világban, nem is csoda, hiszen nemrég ért véget a háború.

Az óvatosság betartásával mindnyájan egyetértettek, és elhatározták, ezentúl hetente többször is megbeszélnek a nagy politika bonyolult kérdéseit.

Lacinak egyetlen vágya volt még, amit el szeretett volna élni, mégpedig az, hogy megszabaduljon hosszú hajától. Ennek sok előnye lenne. Nem kellene sem mosni, sem fésülni, mind a kettőt utálta, de ami a legfontosabb, így imponálna a legjobban a cimboráknak, és nem fenyegetné a kiközösítés veszélye. Az apja szerencsére elfogadta a felsorolt érveket, s mosolygva mondta:

– Jól van! Holnap elmegyünk Bródi bácsihoz, az majd kopaszra nyír, és olyan lesz, mint Dugó, csak másban ne hasonlíts rá, mert ismersz, nem tűröm az engedetlenséget. Egyet azonban el ne felejts még, ha napszúrást kapsz, magadra vess, úgyhogy inkább kerülj a nadrágszíjra. Most pedig gyere, húzd fel a szandálot, megyünk a boltba valamit vásárolni.

Már az iskolánál látni lehetett, hogy a Kopera előtt, mint hosszú emberkigyó, felsorakoztak az emberek a kenyeresautó fogadására, amelyet úgy vártak, mint a Messiást. A tanító úr lefoglalta az utolsó helyet a sorban, és amíg ő bepréselte magát a Kopera ajtaján, hogy egyebet vásároljon, addig Laci tartotta a frontot kint. A fiát nem ok nélkül hívta magával, azt akarta, hogy a gyerek elsajátítsa az időrabló sorbanállás szomorú mesterségét. Ki mondja meg, mikor fordul jobbra a sors kereké? Jó az, ha még fiatal korban hozzászokik, mint a kutya a veréshez.

Bent a boltban, hosszában lefektetett szekrények alkottak barikádot, ez volt a pult. Mögötte a piros arcú Imre bátyja sürgött-forgott, előkelő vendégeket szolgált ki moszkovszkaja vodkával, cukorkával és cigarettával, akik nem voltak mások, mint Vászja, a körzeti milicista, Misu a főagronómus, Dittó Ember a terményraktáros, valamint két traktorista főnököstől. A kenyérsor első tagja, s egyben rendfenntartója Julcsa nénye, tátott szájjal hallgatta az italozők beszédét, fejét élénken, gépiesen forgatva követte a férfiak mozdulatait, mint a tyúk, ha gilisztáért kapkod. A terebélyes asszonyság kék surca alatt nagy has domborodott, ezért Nagyböndőnek hívták a háta mögött. Nagyböndő megjegyezte, hogy a tanár úr sem kivétel, s ha megérkezik a kenyér, ő is foglalja el a helyét a sorban, mert minden ember egyforma és mindenkinek sok a dolga. Folytatta volna még tovább is a rend és az egyenlőség betartandó szabályait ismertetve, ha rá nem kiált a Dittó Ember: – Na, most má osztán elég legyen! Nagyböndő fekete keszkenőjének egyik csücskét a szájába kapta, a másikat a kezével ijedten megrántotta, hogy a kötés szorosabb legyen. Az ital rendelésében közben Dittó Emberre került a sor.

– Imre! Most már hét féldecit ide az asztalra, mer’ a tanító úr is itt van!

– Köszönöm, Gábor – szabadkozott a tanító úr –, de én nem kérek, amúgy sem szoktam pálinkázni és nem is szeretem.

A nagyképű Misa meghökkent.

– Maga nem szeretni minket? – kérdezte tört magyarsággal.

– Maga félreért. Én azt mondtam, a pálinkát nem szeretem.

A tanító úr kerülni akarta a feszült szóváltást, ami ilyenkor az ittas emberek esetében gyakori, így nem engedve át a szót, hozzáfűzött egy ügyes elterelő szöveget:

– Én inkább, tudják, a tiszta eredetű vörös bort szeretem, de azt is csak módjával és alkalomadtán. Ne gondolják, hogy fiatalember koromban sohasem ittam meg azt, ami jólesett! Hozzáteszem még azt is, mi akkor nem öblös vizespohárból ittuk a bort még otthol se, hanem vékonyfalú, szépen csengő decis pohárból.

A Dittó Ember felröhögött.

– Na de abbul osztán bevett egymás után tizenkettőt a tanár úr!

Válasz nem érkezett.

– Adjon nekem Imre – sorolta a tanár úr –, egy kiló sót, egy kiló cukrot és két doboz gyufát. Ja, és a fiamnak tíz deka cukorkát. Tessék, a pénz, ki van számolva. Hoznak ma kenyeret, Imre?

– Hát teszük tudni hogy van az, előfordult már többször is, hogy nem hoztak. Így nem tudok biztosat mondani.

A Dittó Ember, mintha akart volna még valamit szólni, de hirtelen elfejtette, így aztán felhajtotta a vodkáját.

Háromnegyed óra múlva megérkezett a kenyeres autó. Drága terhét öt perc alatt rakodták ki, de ez az öt perc, az izgalomukban erőszakosan viselkedő vásárlók miatt, egy örökkévalóságnak tűnt Laci számára. Megkezdődött a kenyérosztás. Sajnos, a boltos követte el a hibát, mert kijelentette: a sor legvégén már hiába állnak, kevés a kenyér, nem jut mindenkinek. Nagyböndőnek minden erejét és cikornyás szókincsét be kellett vetni a kétségbeesetten tolongó emberek megfékezésére. Színházi jelenetek játszódtak le. A sor eleje nem bírta tartani a hátulról jövő elkeseredett nyomást és szétduzzadt, mint a Duna deltája. Nem is beszélve a nem „törvényes”, oldalról behatolni készülökről, ők voltak a bűvópatakok. Most nem ismerték egymást sem rokonok, sem szomszédok, kíméletlen harc folyt az előretörésért, s nemcsak azért, mert szükség volt rá, hanem mert ez a mindenki kedvére való szokás és szórakozás már hagyománnyá vált, és különösen az asszonyok körében volt közkedvelt. A tanító úr és fia egymás kezét fogva, hősiesen állták a megpróbáltatásokat. Lacinak érdekes módon ez nagyon tetszett, így kipróbálhatta erejét, ügyességét a jellemükből kifordult felnőttek között. A győzelmet jelentő fekete vályogkenyér végül is a táskába került és a tanító úr ék izzadtan, de megkönnyebbülve távoztak, hogy holnapután, vagy azután ismét részesei lehessenek ennek a vásárlással egybekötött sportnak. A legjobban a Dittó Ember és a társasága járt, mire megitták a rundokat, a kenyér is hozzájuk került.